

Operasjonalisering av variabelen SA-AA «Naturgitt dominerende treslagsgruppe» i NiN

Høringsnotat til Artsdatabanken (ADB) fra Sabima 23.3.2026

Ansvarlig saksbehandler: Even W. Hanssen, kartleggingskoordinator

Innledning

Sabima er glade for denne anledningen til å gi innspill i forbindelse med operasjonaliseringen.

Vi er helt enige i ADBs begrunnelse for å implementere dette og at ulike treslag skaper (eller former) de biotiske forholdene, i mange tilfeller formes også de abiotiske forholdene som f.eks. ved surt strøfall fra trærne.

Vi har lenge hevdet at ulik treslagssammensetning har mye å si for ektomykorrhizaen i skogbunnen og gir stor variasjon i den marklevende fungaen. Et annet eksempel er trelevende insekters tilpasning til ulike treslag.

Vi ser at ADB ber om innspill på tre punkt (definisjon, utdyping av definisjon og avklaring av utfordringer), og derfor skal vi forsøke å holde oss til dette i vårt notat.

Definisjon

De fire treslagsgruppene fremstår som velkjente, og godt definerte og etablerte enheter.

Vi vil likevel komme med noen utfordringer og kommentarer.

-Treslagene gråor og svartor er plassert i hver sin gruppe, noe som er godt etablert og bioklimatisk begrunnet. Imidlertid har or *Frankia*-knoller på røttene som bidrar til nitrogenfiksering og anrikning av N i miljøet, noe som kan være et argument for å gi ore-artene en særstilling.

-Tindved er ikke omtalt i fakta-arkene om treslagsgruppene. Dette treslaget er per def. både et tre og skogdannende (i Trøndelag). Tindved har som or nitrogenfikserende organismer på røttene (bakterieknoller med flere typer bakterier) og påvirker derfor miljøet sitt på samme måte som or. Man kan kanskje argumentere med at tindved er en pionerart med begrenset levetid, men det argumentet vil kunne gjelde for noen av artene i gruppa pil og vier også.

-I faktaarkene for treslagsgrupper står *Betula pendula* både som edelløvtre og borealt løvtre. Faktaarket for boreale løvtrær er feil da det skal være dunbjørk *Betula pubescens* som er i denne gruppen.

Utdypende forklaring på definisjonen

Sabima er enige med ADB at det gjenstår en del arbeid med hvordan SA -AA skal forstås, både i tid og rom. Vi regner med at det bedres ved denne høringsrunden og tas inn i det påfølgende arbeidet.

Spesielt utfordrende er det når den utdypende forklaring gis på «Naturgitt dominerende treslagsgruppe». Det blir sagt at dette er synonymt med «potensiell naturlig vegetasjon» (PNV). Hva er nå det? Reinholdt Tüxen har gitt oss en viktig definisjon av PNV, men det er viktig å ha i mente at han ikke nødvendigvis så den fremtidige naturgitte vegetasjonen som identisk med den som var der opprinnelig.

Det har i Tyskland vært mange utfordringer med å tilpasse PNV til produksjon av kart i diverse målestokker (se f.eks. Billetoft 2000 <https://d-nb.info/108037311X/34>).

Avklaring av utfordringer

-Gode feltkjennetegn for naturgitt dominerende vegetasjon er helt nødvendige, men erfaringer tilsier at innblikk i dokumenterbar markhistorikk også er helt nødvendig. Vi har dessverre mange tilfeller av fundamental feiltolking av markhistorie gjort av fagbiologer.

-Vi er fornøyde med at SA -AA er planlagt brukt på alle utfigureringer ned til minste relevante polygonstørrelse.

-Vi er ikke helt sikre på om man har tatt inn over seg at ikke alle arealer er dekket tilsvarende det potensielle forekomstarealet for et treslag. Et klart eksempel er gran som har et visst udekket potensial på Vestlandet, i Nordland nord for Saltfjellet.

-Det er vel sannsynlig at osp og dunbjørk/fjellbjørk vil kunne utgjøre et dynamisk klimaks i deler av Nord-Norge framfor furu? Dette vil vel gjelde for mer enn bare rasmarksutsatte biotoper?

-Vi er enige i det angitte forslaget til treslagsgrupp hierarki. Dog er vi usikre på om 50% dominans skal være terskelkriterium. Kanskje mindre, 40% ?

-Vi er enige i at modellerte deknings-/utbredelseskart kan være et nyttig hjelpemiddel, men skal ikke være noen forutsetning for å ta SA -AA i bruk.

Even W. Hanssen, sign.